

2. Forelesning

Nasjonalregnskapet

24. januar

Oversikt, nasjonalregnskapet

- Introduksjon – referanser, formål og motivasjon
- Bruttonasjonalproduktet (BNP)
- Tilgang og anvendelse av varer og tjenester
- Sysselsetting og arbeidsmarked
- BNP som inntektsbegrep
- Utenriksregnskapet
- Offentlig og privat sparing
- Prisindekser
- Er BNP et godt mål for velstand?

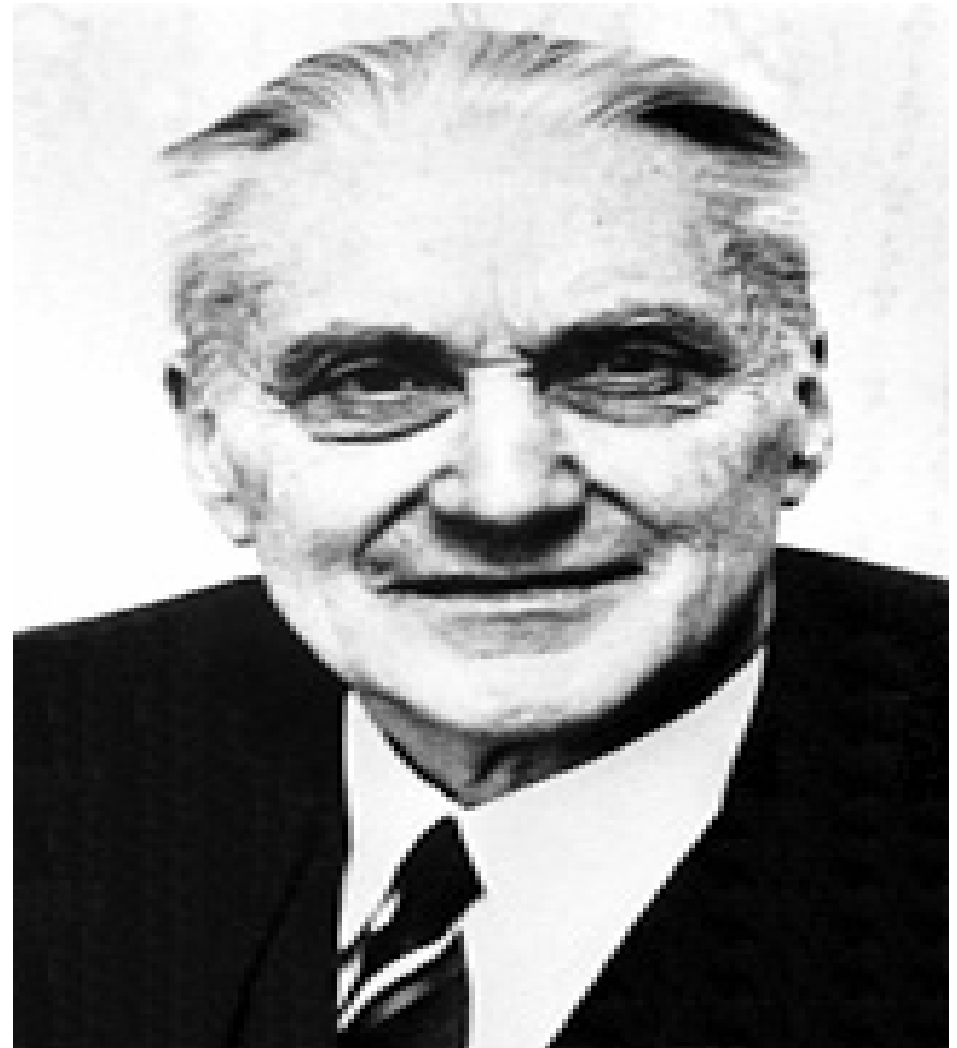
Referanser

- Steinar Holden Forelesningsnotat 2
- Statistisk Sentralbyrås hjemmesider
<http://www.ssb.no/emner/09/01/regnskap/>,
<http://www.ssb.no/emner/09/01/begreper/>
- Erling Joar Fløttums bok
Nasjonalregnskapet - Systemet og
utformingen i Norge (Universitetsforlaget,
2006)

Nasjonaltregnskapet - Generelt

- Tallfeste, BNP, tilgang, anvendelse og utvikling
- Beskriver sammenhenger i økonomien → forstå økonomisk utvikling
- Felles internasjonal standard → sammenligning med andre land
- Ragnar Frisch 1895, nobelprisvinner i økonomi 1969
- Redskap/hjelpemiddel for beslutningstagere

<http://www.ssb.no/knr/>

Oppgaver

- **Måling av økonomiske variable.** Blanchard kap 1, Holden,
  - (i) Hva er hovedstørrelsene i nasjonalregnskapet, og hvordan er de definert? Finn tall for hovedstørrelsene i nasjonalregnskapet for Norge i 2005. Hvor stor andel av BNP går til hhv. privat konsum, bruttoinvesteringer og offentlig konsum?
  - (ii) Drøft hvordan en kan spare i a) en lukket økonomi, b) en åpen økonomi.
  - (iii) Forklar hva som menes med inflasjon, og hvordan det måles.
  - (iv) Forklar hva som menes med at bruttonasjonalproduktet (BNP) kan brukes som mål på produksjon, anvendelse og inntekt.
  - (v) Drøft sterke og svake sider ved å bruke BNP som mål på økonomisk velferd i sammenligninger mellom land, og over tid. Er høy vekst i BNP et egnet mål for den økonomiske politikken?

Definisjon og komponenter

- Nasjonalregnskap - et regnskapssystem som gir en systematisk og detaljert beskrivelse av en totaløkonomi med komponenter og forbindelser til andre totaløkonomier.
- Komponenter til BNP kan være: Konsum til husholdningene og sammensetningen av konsumet

BNP

Inneholder:

- **Markedsrettet produksjon -**
Private næringslivet innen jordbruk, industri, varehandel, kraftforsyning, osv. Noe offentlig virksomhet, f.eks. et offentlig eid transportselskap.
- **Produksjon som ikke omsettes på markedet**
politi, undervisning, forskning, osv.
- **Lønnet produksjon til eget bruk**
F.eks. avkastning på husholdningenes boligkapital.

Inneholder ikke:

- **Svart arbeid** – lønnede og uregistrerte håndverkstjenester eller barnepass.
- **Ulønnet arbeid i hjemmet.**
I prinsippet kunne en ha beregnet verdien av slikt arbeid, ved f.eks. fastsette timesatser for ulike typer arbeid.
- **2. hånds kjøp og salg av formuesgjenstander**
F.eks bruktboliger

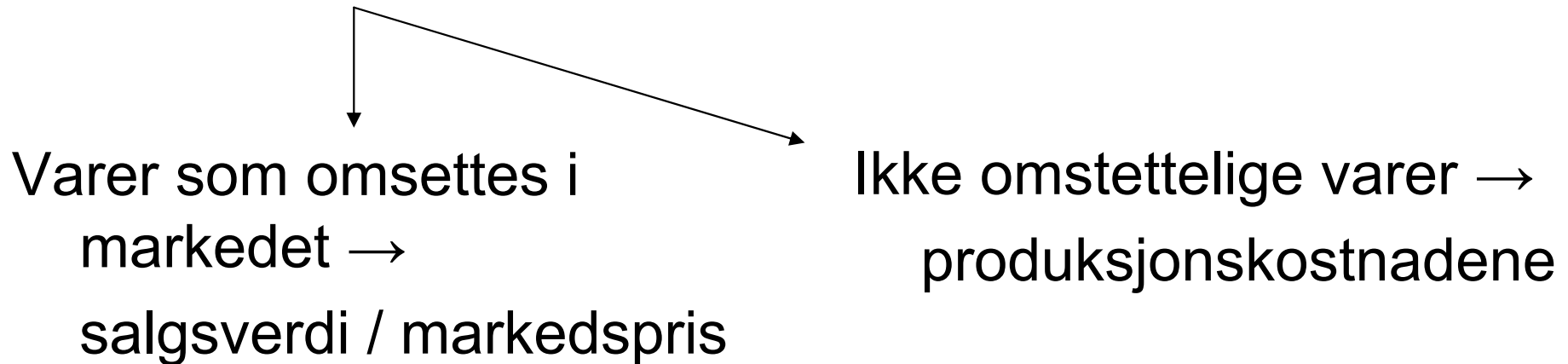
NB! Eierskap norsk eller utenlandsk er ikke viktig, bare lokalisering av bedriften.

Tall for bruttoproduktet i ulike næringer i Norge finnes på

<http://www.ssb.no/emner/09/01/nr/tab-01.html>

BNP, fortsetter

- Uttrykker den samlede produksjonen eller verdiskapingen i et land
- Måleenhet er for Norge kroner
- Verdsetting av all produksjon/verdiskapning:

Eks. biler, melk og maling

Eks. skole og sykehus

BNP – beregning og definisjon

Beregning

Produksjon (salgsverdi av produksjonen)

- produktinnsats (utgifter til varer og tjenester i produksjonen)

= Bruttoprodukt

Definisjon av bruttonasjonalprodukt (BNP):

summen av bruttoproduktet (verdiskapingen) i alle landets bedrifter, i en gitt periode (år eller kvartal)

Noen definisjoner

- Realkapital – produksjonsfaktor
- Kapitalslit - verdiforringelse av realkapital
- Bruttorealinvestering – nyinvestering av realkapital
- Nettoinvestering - endring i realkapitalbeholdning
- Beregning:
  - Bruttorealinvestering
  - Kapitalslit
  - = Nettoinvestering

NNP (Netto nasjonalprodukt) - beregning og definisjon

Beregning

Bruttoprodukt

- kapitalslit

= Netto nasjonalprodukt

Definisjon av netto nasjonalprodukt:

Nettonasjonalproduktet er

bruttonasjonalproduktet minus det samlede kapitalslitet i alle landets bedrifter

ÅRLIG NASJONALREGNSKAP 1970 – 2006

Tabell 1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Millioner kroner

	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Konsum i husholdninger										
og ideelle organisasjoner.....	47605	149580	366539	640005	667564	698026	738928	785950	826215	878904
Konsum i offentlig forvaltning.....	14886	60298	155856	286104	316972	339379	358695	373295	387186	415483
Bruttoinvestering i alt.....	29006	85645	167028	301711	291970	289848	289609	347910	412025	468042
Eksport i alt.....	33387	136078	295591	689316	703348	630235	642194	732669	868352	1005483
Tradisjonelle varer.....	15244	45519	109226	200792	200695	183508	187109	209835	229382	271479
Råolje og naturgass.....	121	42153	91098	319806	313977	273915	280800	337274	427927	498355
Skip, plattformer og fly.....	2228	5060	13318	10581	17738	12821	15487	9696	11106	13880
Tjenester.....	15794	43346	81949	158137	170938	159991	158798	175864	199937	221769
Import i alt.....	33957	116903	248729	435895	442967	425181	435600	496783	548062	612133
Tradisjonelle varer.....	23147	77422	149099	271855	279668	267550	280401	323346	351323	403173
Råolje og naturgass.....	976	8458	2557	3129	2295	1634	1823	1905	3871	2199
Skip, plattformer og fly.....	3347	2758	27855	27923	18103	15052	10192	13128	12013	14849
Tjenester.....	6487	28265	69218	132988	142901	140945	143184	158404	180855	191912
Bruttonasjonalprodukt(1).....	90929	314698	736294	1481241	1536887	1532307	1593826	1743041	1945716	2155780
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge(1).	84086	259614	624889	1113893	1179586	1224643	1274830	1355314	1451132	1569268
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart.....	6843	55084	111405	367348	357301	307664	318996	387727	494584	586512
Fastlands-Norge(basisverdi).....	72438	225903	541449	935420	996881	1040981	1090325	1155106	1237364	1333781
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	61764	181840	423944	720612	764526	796384	836065	890598	960399	1038555
Korreksjonsposter.....	11648	33711	83440	178473	182705	183662	184505	200208	213768	235487

(1) Bruttonasjonalprodukt er målt imarkedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

SSB's definisjoner

- **Basisår**

- I det årlige nasjonalregnskapet beregnes fastpristall i fjorårets priser, det vil si at år t-1 er basisår, og dette skifter hvert år. Etterpå foretas en omregning av fastpristallene i fjorårets priser til tall i et referanseår's priser (se Faste priser).

I det kvartalsvise nasjonalregnskapet utgjør basisåret det nivåmessige utgangspunktet for framskrivninger ved hjelp av korttidsindikatorer. Basisåret er etablert ved hjelp av det siste endelige årsregnskapet, det vil si at normalt er år t-2 basisår for kvartalsberegninger i år t.

- **Volumendring og prisendring**

- Alle volumendringstall og prisendringtall i nasjonalregnskapet beregnes som prosentvis endring fra året før, eventuelt samme kvartal året før. Utgangspunktet for fastprisberegningene er et integrert produktkryssløp i løpende priser. Tall i faste priser beregnes ved deflatering (verditall i løpende priser divideres med prisindekser) på et detaljert produktnivå. Med volumendring menes endringen av fastpristallet fra ett år til et annet. Bruttoprodukt i faste priser framkommer ved såkalt dobbeltdeflatering, det vil si at produksjon og produktinnsats deflateres separat.

- **Løpende priser**

- Verditalt målt i priser som gjelder for den samme periode som transaksjonene registreres.

- **Faste priser**

- Det er ønskelig å presentere tidsserier med nasjonalregnskaptall i priser fra et bestemt referanseår (verditall målt i faste priser). Dette gjøres ved å kjede sammen verdien i referanseåret med de årlige volumendringstallene. Endringen fra ett år til det neste vil være det samme i de kjedete seriene som i seriene basert på året før som basisår. Kjedingen foretas både på detaljerte og aggregerte nivåer. Dette medfører at man ikke oppnår additivitet i tabellene, dvs. summen av tabellkomponentene (de detaljerte tallene) vil ikke stemme med det kjedete aggregatet. Additivitet oppnås kun når fastprisberegningene foretas i basisårets priser.

- **Verdisett**

- Tilgang av produkter verdsettes i basisverdi, anvendelse av produkter verdsettes i kjøperverdi. Kjøperverdien er den verdien som kjøperen faktisk betaler for produktene, inklusive eventuelle produktskatter minus produktsubsidier, og inklusive eventuelle transportkostnader. Refunderbar inngående merverdiavgift er ikke inkludert i kjøperverdien. Eksport verdsettes til fob, import verdsettes til cif (for internasjonal rapportering beregnes også total import til fob).

- **Basisverdi**

- Basisverdi er den verdien som produsenten sitter igjen med for et produkt, etter at han har betalt merverdiavgift og andre produktskatter, og mottatt eventuelle produktsubsidier fra det offentlige. Produksjonen i næringene publiseres i basisverdi i tråd med anbefalingene i SNA 1993 og ENS 1995. Produktinnsatsen måles i kjøperverdi. Bruttoproduktet i næringene målt i basisverdi er definert som er differansen mellom produksjon målt i basisverdi og produktinnsatsen målt i kjøperverdi.

- **Markedsverdi**

- Bruttonasjonalproduktet (BNP) er målt i markedsverdi, og definert som summen av bruttoproduktet over alle næringer målt i basisverdi, tillegg summen av alle produktskatter og fratrukket summen av alle produktsubsidier.

Tilgang og Anvendelse

Tilgang:

- **BNP** som er det vi produserer i landet og
- **Import** som er de varer og tjenester vi kjøper fra andre land

Anvendelse

- **konsum** (forbruk) for å dekke de behov vi har nå, som mat, klær, helsetjenester, transport, undervisning, o.l.,
- **bruttorealinvestering**, eller
- **eksport**, dvs. salg til utlandet

Mer om anvendelse - konsum

Privat

- Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner
dvs. mat til en husholdning eller varige konsumgoder som møbler og biler

Offentlig

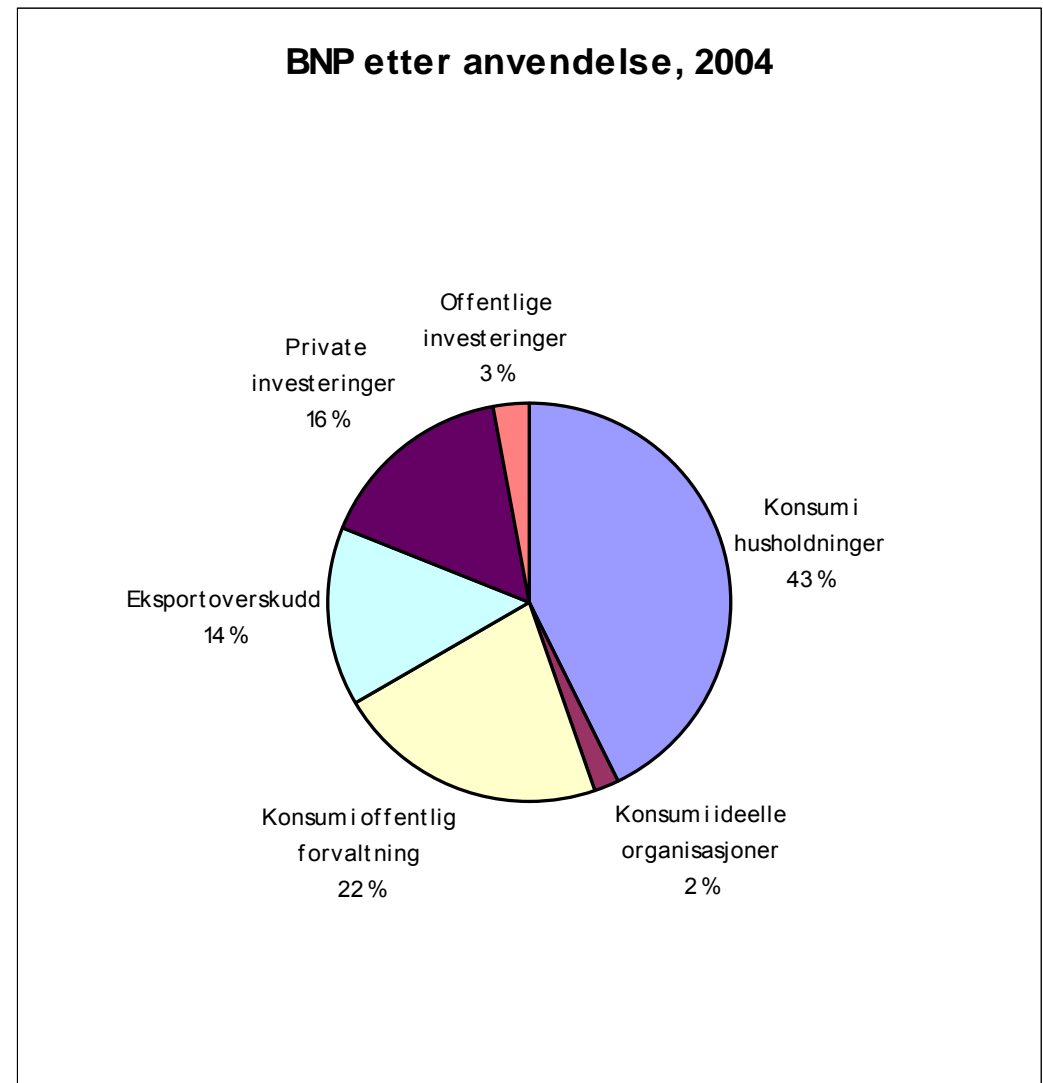
- bruk av varer og tjenester i stat og kommune, som for eksempel lønninger til de ansatte i staten og kommunene eller elektrisk strøm og kontormateriell

Mer om anvendelse – fordeling av BNP

Figuren illustrer underkomponenter til BNP i nasjonalregnskapet

Kilde:

<http://www.ssb.no/emner/09/01/regnskap/>

Generalbudsjettlikningen

BNP + Import =

**Privat konsum + Offentlig konsum +
Bruttoinvestering + Eksport**

Kalles også Økosirk-relasjon

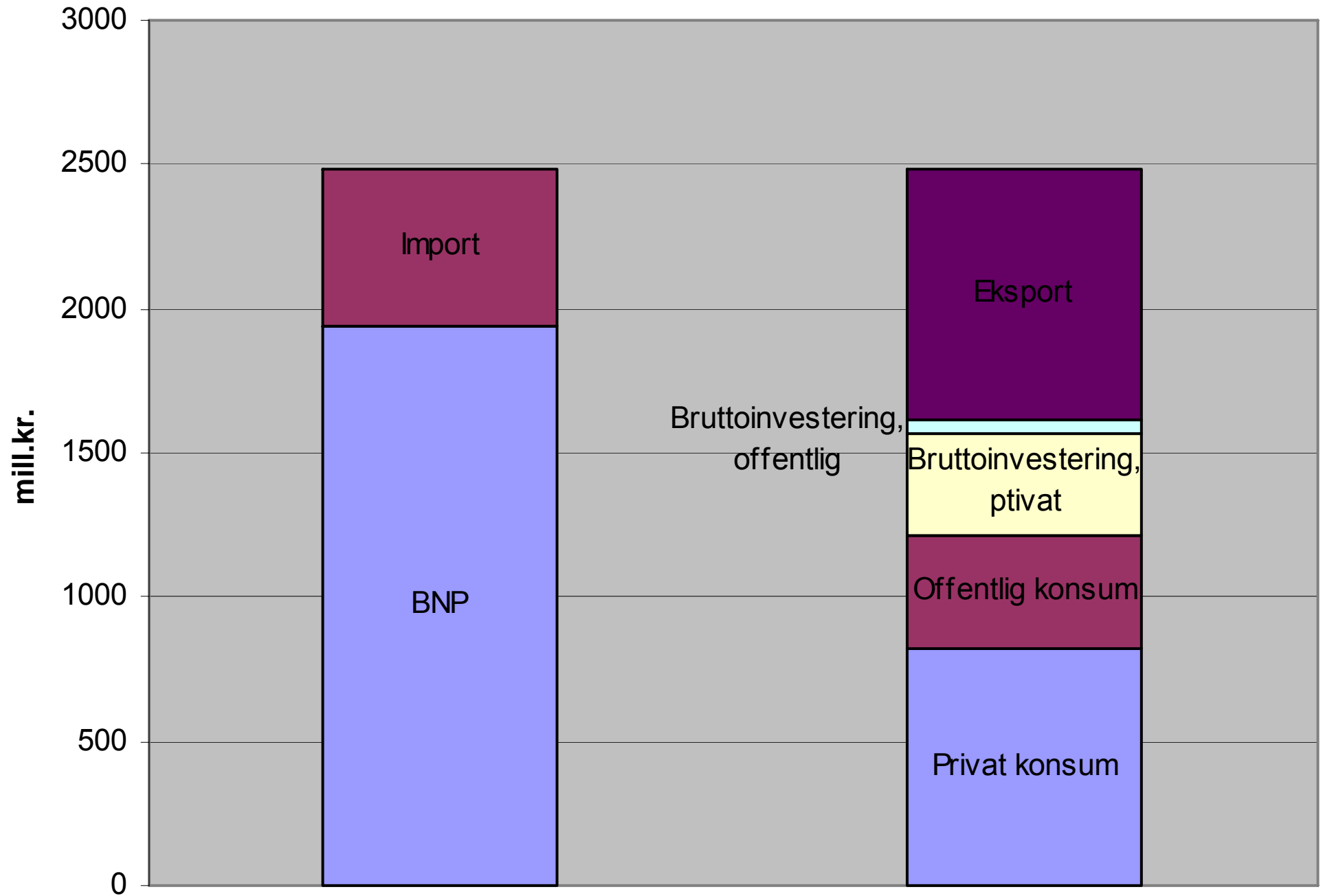
Generalbudsjettligningen omskrevet

**BNP = Privat konsum + Offentlig
konsum + Bruttoinvestering +
Eksportoverskudd**

Eksportoverskudd = Eksport – Import

(ligningen fremkommer ved å trekke fra
import på begge sider)

Generalbudsjettligningen Norge 2005

Generalbudsjettligningen

1) $Y + Q = C + I + G + X$

Y-BNP, Q-import, C-konsum, I-bruttoinvestering, G-offentlig konsum, X-eksport

2) Omskrevet

$$Y = C + I + G + NX$$

hvor $NX = X - Q$ NB! Ble rettet 28/1-08

3) med offentlig og privat sektor

$$Y + Q = C + I + C_{\text{off}} + I_{\text{off}} + X$$

$G = C_{\text{off}} + I_{\text{off}}$, hvor C_{off} - offentlig konsum I_{off} - offentlig investering

Arbeidsmarked

Statistikk kilde:

- Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU)
  - **Sysselsatte** dersom de utførte inntektsgivende arbeid i minst en time i løpet av undersøkelsesuken, eller var fraværende pga sykdom, ferie eller verneplikt
  - **Arbeidsledige** dersom de var helt uten inntektsgivende arbeid, har søkt arbeid de siste fire uker, og kan påta seg arbeid innen to uker etter intervju tidspunktet
- NAV (Arbeids og velferdsforvaltningen tidligere Arbeidsdirektoratet) lager statistikk basert på egne registre:
  - **Registrert helt ledige** er arbeidsføre personer som er uten inntektsgivende arbeid, som søker arbeid ved arbeidskontorene, og som er disponible for det arbeid som søkes
- Nasjonalregnskapet, tilnærmet lik AKU

Definisjoner

- **Arbeidsstyrken** defineres som summen av antall sysselsatte og antall arbeidsledige
- **Arbeidsledighetsprosenten** er antall arbeidsledige som prosent av arbeidsstyrken
- **Yrkesprosenten** er andelen av alle personer fra 15 til 74 år, som er i arbeidsstyrken. Utenfor er for eksempel uføre, hjemmeværende

AKU

Nøkkeltall

3. kvartal 2007:

Arbeidsledige: 2,5 prosent

Sysselsatte: 71,3 prosent

Arbeidsstyrken: 73,1 prosent

Sykefraværet 3. kvartal 2007:

Totalt: 6,8 prosent

Egenmeldt: 0,8 prosent

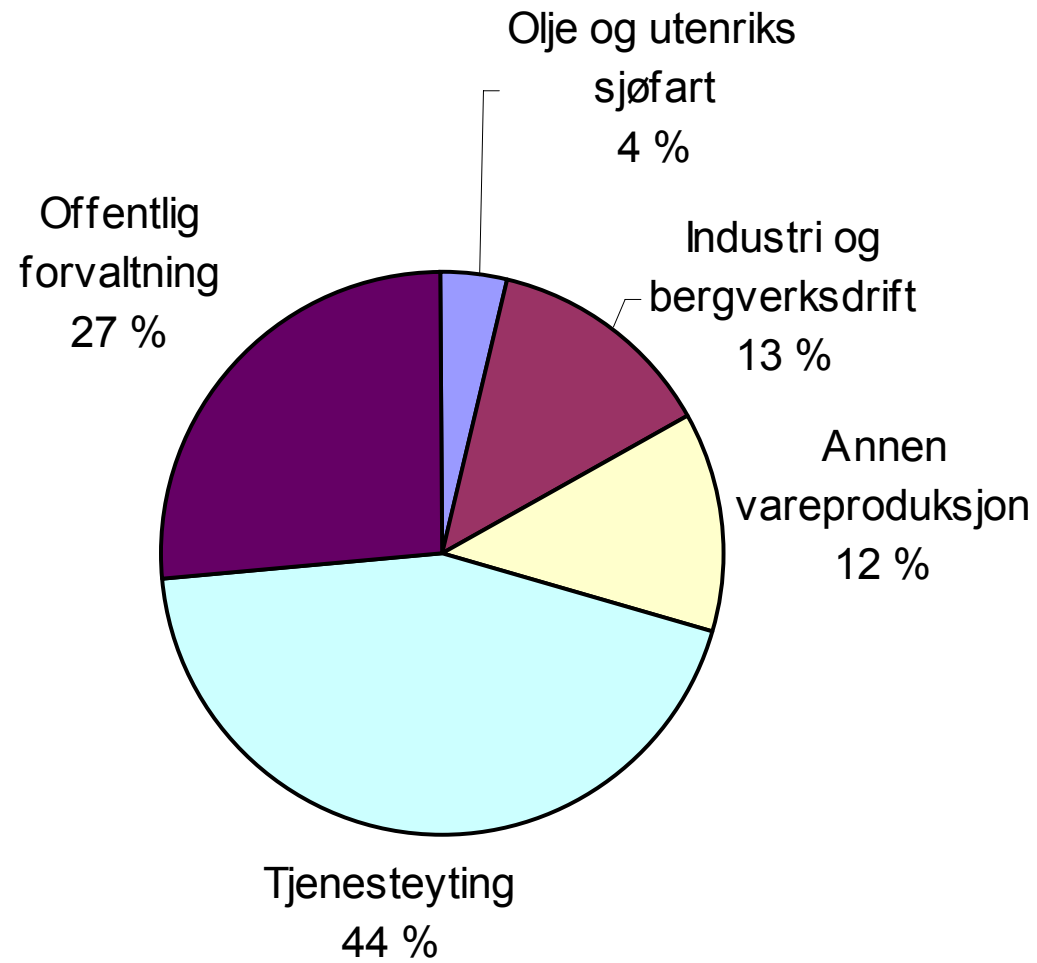
Legemeldt: 6,0 prosent

Nasjonalt regnskapet og arbeidsmarkedet

- **Sysselsatte personer** (gjennomsnittlig over året),
- **Utførte timeverk** (antall over hele året, inklusiv overtid),
og
- **Normalårsverk** (antall sysselsatte omregnet til heltidssysselsatte)

- **Jobber**, «jobber» (arbeidsforhold), ny variabel fra 2000-2004, viktig rolle i sammenkoblingen av tall for sysselsatte personer, normalårsverk og utførte timeverk.

Kilde: <http://www.ssb.no/emner/08/05/10/oa/200606/skoglund.pdf>

Utførte timeverk etter næring i 2004

BNP som inntektsbegrep

BNP

=

Lønnskostnader (lønn + arbeidsgiveravgift)
+ brutto driftsresultat + netto produktskatter

Eks Økonomi med bare to bedrifter, uten produktskatter

Bedrift 1: Tømmerhogst uten produktinnsats

Tømmer produsert	600 000	
= bruttoprodukt		600 000
- lønnskostnader	400 000	
= Driftsresultat		200 000

Bedrift 2: Sagbruk med produktinnsats

Materialer produsert	1000 000	
- tømmer brukt opp i produksjon	600 000	
= bruttoprodukt		400 000
- lønnskostnader	300 000	
= Driftsresultat		100 000

BNP i økonomien er

Bruttoprodukt i tømmerhogst	600 000	
+ bruttoprodukt sagbruk	400 000	
= bruttonasjonalprodukt		1000 000

Fordelingen av inntekt på produksjonsfaktorene

Samlede lønnskostnader	700 000	
+ brutto driftsresultat	300 000	
= Inntekt til produksjonsfaktorene		1000 000

BNP etter inntektskomponenter ¹⁾ . Millioner kroner	2004*
Bruttonasjonalprodukt	1 687 983
- Kapitalslit	231 978
.= Nettonasjonalprodukt	1 456 006
- Næringskatter	15 297
- Merverdi- og investeringsavgift	143 026
- Andre produktskatter netto	58 396
+ Nærings subsidier	30 249
- Lønnskostnader	764 860
.= Driftsresultat	504 675
1) Finnes på http://www.ssb.no/emner/09/01/nr/tab_1997-2004_04.html	

Utenriksregnskapet

- Driftsregnskapet
- Kapitalregnskapet
- Sammenheng:

overskuddet på driftsbalansen =
underskuddet på kapitalbalansen

Inntekter for Norge

- **BNP** er samlet produksjon i landet
- **Brutto nasjonalinntekt (BNI)**
  - Samlet inntekt for landet
  - $BNI = BNP + \text{netto formuesinntekter} + \text{netto lønn fra utlandet}$
- **Netto nasjonalinntekt (NNI)**
  - Netto inntekt for landet
  - $NNI = BNI - \text{kapitalslit}$
- **Disponibel inntekt** for landet
  - Den inntekten som landet kan bruke uten å bli fattigere
  - $\text{Disponibel inntekt} = NNI - \text{stønader og løpende overføringer til utlandet}$

Driftsregnskap, varer og tjenester

Millioner kroner

	2005	2006	06:3	07:1	07:2	07:3
Eksport i alt	868 353	1 005 482	244 956	259 239	259 662	254 565
Råolje og naturgass	427 927	498 355	119 080	122 234	120 132	118 458
Import i alt	548 062	612 133	156 670	161 147	169 477	172 335
Vare- og tjenestebalansen	320 291	393 349	88 286	98 092	90 185	82 230
Varebalansen	301 209	363 492	87 281	85 365	80 743	79 867
Tjenestebalansen	19 082	29 857	1 005	12 727	9 442	2 363
Rente- og stønadsbalansen						
Rente- og stønadsbalansen	-3 707	-19 989	8 705	-11 911	-11 581	17 770
Lønn og formuesinntekter, netto	13 450	-5 448	12 218	-10 283	-8 128	20 415
Løpende overføringer, netto	-17 157	-14 541	-3 513	-1 628	-3 453	-2 645
Driftsbalansen overfor utlandet	316 584	373 360	96 991	86 181	78 604	100 000
Kapitalregnskap						
Kapitaloverføringer til utlandet, netto	1 878	610	77	160	587	116
Anskaffelse av patenter, lisenser mv, netto	0	0	0	0	0	-
Netto finansinvestering	314 706	372 750	96 914	86 021	78 017	99 884

Kapitalregnskapet

- direkte investeringer (norske direkte investeringer er investeringer i utenlandske bedrifter som kontrolleres fra Norge),
- porteføljeinvesteringer (utenlandske aksjer der eierandelen er for liten til å ha kontroll fra Norge, og utenlandske obligasjoner)
- andre finansinvesteringer (lån, innskudd og handelskreditter), og
- endringer i Norges Banks internasjonale reserver.

Kapitalregnskap, millioner kroner

	2005	2006	06:3	06:4	07:1	07:2	07:3
Norske investeringer i utlandet	654 579	1 098 835	272 303	266 914	273 965	114 066	242 632
Direkte investeringer i utlandet	140 616	131 350	38 021	43 201	12 369	29 411	16 906
Aksjer og andeler	86 612	97 137	20 646	34 332	28 829	22 643	1 795
Reinvestert fortjeneste	41 832	35 576	8 894	8 894	8 894	8 894	8 894
Annen kapital	12 172	-1 363	8 481	-25	-25 354	-2 126	6 217
Porteføljeinvesteringer i utlandet	241 869	730 948	261 679	227 853	48 995	-11 577	227 147
Aksjer og andeler	118 853	123 765	37 954	26 132	28 755	54 505	106 600
Banker	-437	1 303	-270	1 263	-401	1 384	1 202
Andre sektorer	119 290	122 462	38 224	24 869	29 156	53 121	105 398
Andre verdipapirer	123 016	607 183	223 725	201 721	20 240	-66 082	120 547
Banker	22 595	38 685	804	19 020	6 432	-489	-7 774
Andre sektorer	100 421	568 498	222 921	182 701	13 808	-65 593	128 321
Andre finansinvesteringer i utlandet	243 432	202 097	-35 751	-637	186 685	103 393	-6 765
Varekreditter	22 020	9 554	6 422	7 563	-313	-378	-1 076
Lån til utlandet	181 254	93 933	-43 680	-48 578	118 107	130 078	-45 039
Banker	22 854	19 199	7 503	-10 440	27 260	-9 263	8 705
Andre sektorer	158 400	74 734	-51 183	-38 138	90 847	139 341	-53 744
Kontanter og innskudd	47 612	81 863	-20 853	45 162	65 947	-27 198	15 990
Banker	33 690	91 820	-38 957	66 206	45 577	-9 605	-9 348
Andre sektorer	13 922	-9 957	18 104	-21 044	20 370	-17 593	25 338
Annen kapital	-7 454	16 747	22 360	-4 784	2 944	891	23 360
Internasjonale reserver	28 662	34 440	8 354	-3 503	25 916	-7 161	5 344
Utenlandske investeringer i Norge	379 614	805 116	204 001	225 566	175 143	73 168	190 533
Porteføljeinvesteringer i Norge	209 991	249 143	83 437	67 146	53 599	36 730	52 572
Andre finansinvesteringer i Norge	137 077	512 523	125 240	94 146	166 407	11 211	160 664
Ufordelte finanstransaksjoner og statistiske avvik, netto	39 741	79 031	28 612	58 670	-12 801	37 119	47 785
Netto finansinvestering	314 706	372 750	96 914	100 018	86 021	78 017	99 884
Omvurderinger, netto	73 226	-66 974	156 314	-85 362	-48 015	-57 747	-74 287
Endring i Norges nettofordringer	387 932	305 776	253 228	14 656	38 006	20 270	25 597

Nettoformuen for et land

- Ikke finansiell kapital (realkapital)
- Netto finanskapital overfor utlandet (fordringer - gjeld)

- Vi kan se på Norges nasjonalformue i bredere perspektiv

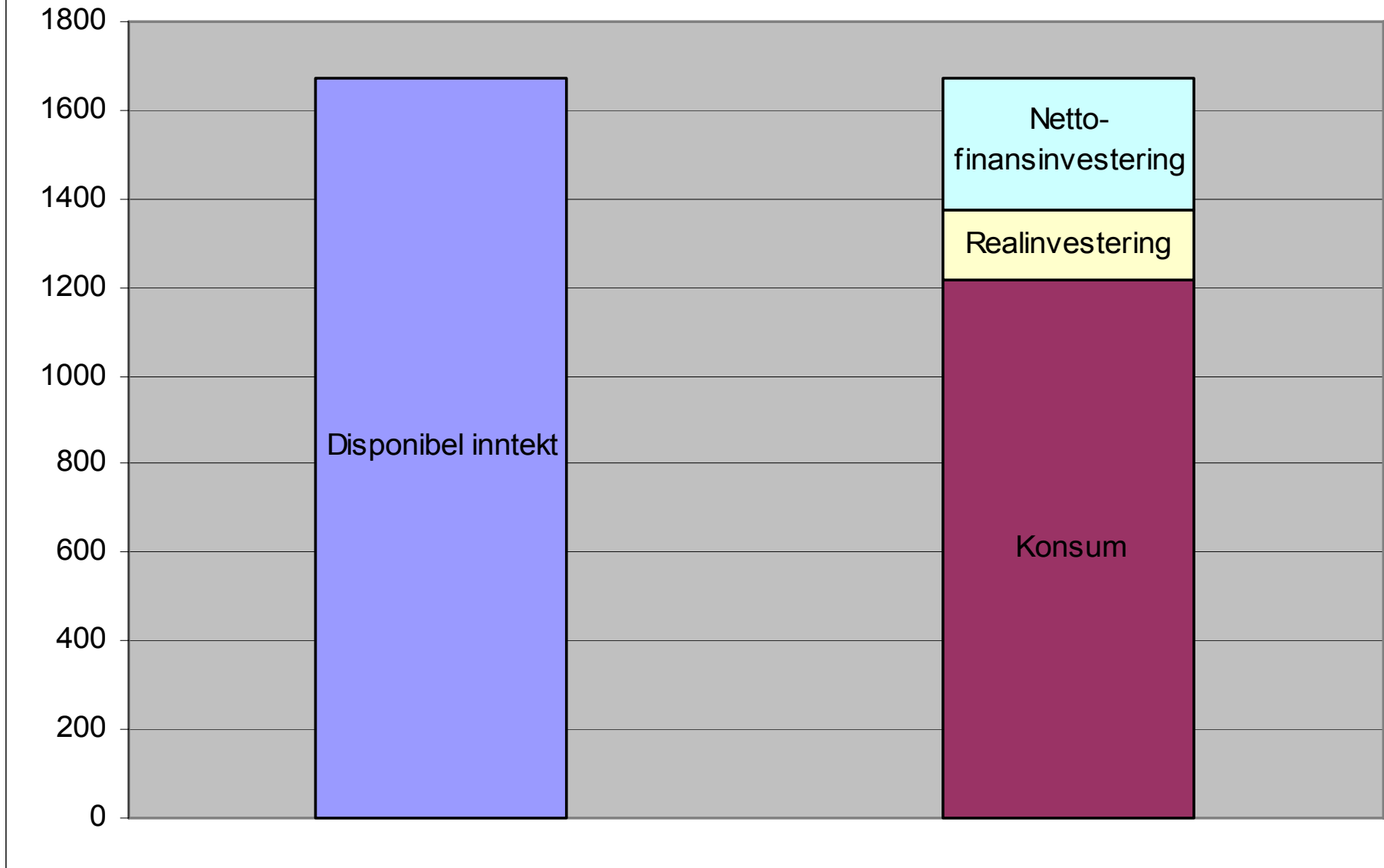
<http://www.ssb.no/vis/magasinet/analyse/art-2005-05-26-01.html>

Inntekt og sparing for Norge i 2005

	2004	2005	2006*
Bruttonasjonalprodukt	1 743 041	1 945 716	2 155 781
- Formuesinntekt og lønn til utlandet, netto	-3 356	-13 450	5 447
= Bruttonasjonalinntekt	1 746 397	1 959 166	2 150 334
- Kapitalslit	235 096	247 889	269 334
= Nasjonalinntekt	1 511 301	1 711 277	1 881 000
- Stønader og løpende overfør. til utl., netto	17 625	17 157	14 541
= Disponibel inntekt for Norge	1 493 676	1 694 121	1 866 459
- Konsum i alt	1 159 244	1 213 402	1 294 389
= Sparing for Norge	334 432	480 719	572 070
- Kapitaloverføringer, netto	1 021	1 878	610
- Anskaffelse av patenter, lisenser mv, netto	7	-	-
- Netto anskaffelse av ikke-finansiell kapital	112 815	164 136	198 708
= Nettofinansinvestering for Norge	220 589	314 706	372 752
MEMO			
Disponibel realinntekt i 2000-priser	1 347 917	1 490 037	1 593 197
Sparing i 2000-priser	301 797	422 809	488 315

Inntekt og sparing Norge 2005

Alle tall i milliarder kroner. Enkelte poster er slått sammen

Privat og offentlig sparing

- Offentlig sparing

- Budsjettbalansen $B = T - G$, hvor $G = C_{\text{off}} + I_{\text{off}}$

- Offentlig sparing $S_{\text{off}} = T - C_{\text{off}}$

↓

$$S_{\text{off}} = B + C_{\text{off}} + I_{\text{off}} - C_{\text{off}} = B + I_{\text{off}}$$

- Privat sparing

- $S_p = R - T - C$

- Samlet sparing for landet

- $S_t = S_{\text{off}} + S_p$

Forenkling

$$S_t = S_{\text{off}} + S_p$$

Dersom $R = Y$, dvs. vi ser bort fra kapital slit og at rente- og stønadsbalansen er null. Dette er en forenkling

$$S_t = T - C_{\text{off}} + Y - T - C = Y - C_{\text{off}} - C$$

Real- og finansinvesteringer og samlet sparing

- Samlet sparing, er som nevnt gitt av netto realinvesteringer og netto finansinvesteringer $\rightarrow S_T = I + I_{\text{off}} + NX$
- Samlet sparing, er lik BNP minus privat og offentlig forbruk: $S_t = Y - C_{\text{off}} - C$

Sjekk at disse er like:

Sett inn $Y = C + I + I_{\text{off}} + C_{\text{off}} + NX$ fra generalbudsjettlikningen i det siste uttrykket $\rightarrow$

$$\begin{aligned} S_t &= C + I + I_{\text{off}} + C_{\text{off}} + NX - C_{\text{off}} - C \\ &= I + I_{\text{off}} + NX \end{aligned}$$

3 typer prisindekser

- Laspeyres:
  - Vekst i faste priser
  - Volumvekst
  - Bruker vektor fra basisåret for å beregne vekst
- Paasche:
  - $(\text{Nominell BNP})/(\text{BNP i faste priser})$
  - Prisvekst
  - Bruker vektor fra beregningsåret for å finne vekst
- Konsumprisindeksen:
  - Måles ikke i nasjonalregnskapet
  - Brukes til å måle hvor stor inntekstøkning en gjennomsnittlig husholdning må ha for å den materielle levestandarden skal være uendret

Eksempel på måle og justere for prisstigning

	epler	sykler	BNP
2002 (basisår)			
pris per enhet	10	1000	
antall enheter	200	3	
Verdi	2 000	3 000	5 000
2003			
pris per enhet	10	1100	
antall enheter	250	3	
Verdi	2500	3300	5800
verdi, basisårpriser	2500	3000	5500

- Totalt = $5800/5000 - 1 = 0,16$
- Reell økning = $5500/500 - 1 = 0,10$
- Prisstigning = $5800/5500 - 1 = 0,055$

Fra boks 13.1 i NOU 2000:1 (begynnelsen på boksen mangler)

tet (BNP). Verdsettingen av ulike typer produksjon i nasjonalregnskapet varierer betydelig. Produksjon av varer og tjenester som omsettes i markedet verdsettes til markedsverdien, dvs. til den prisen varene og tjenestene kan selges for. For hoveddelen av annen betalt virksomhet, inkludert offentlig forvaltning, settes verdien lik kostnadene ved produksjonen, mens ubetalt eller uregistrert virksomhet i liten grad tas med i BNP. Verdsettingen av ulike typer produksjon i nasjonalregnskapet påvirkes bl.a. av internasjonalt varebytte, og avspeiler i liten grad den samfunnsmessige betydningen av de ulike typer produksjon. Matproduksjon er f.eks. absolutt nødvendig for samfunnet. Likevel er mat relativt sett billigere enn før, og matproduksjon utgjør nå en liten del av BNP i den rike del av verden.

Bruttonasjonalproduktet har en rekke svakheter som mål på verdiskaping. Som nevnt over er det mye produksjon som ikke er med, og verdsettingen av ulike typer produksjon er problematisk. Bruttonasjonalproduktet har også betydelig svakheter knyttet til at miljømessige hensyn i liten grad tas med. For Norges del er dette særlig relevant i forhold til petroleumsvirksomheten, ved at det i beregningen av BNP ikke gjøres fradrag for den del av verdiskapingen som skyldes at en driver uttapping av en begrenset naturressurs.

Svakhetene ved BNP innebærer at en målsetting om høy verdiskaping, som utvalget har tatt utgangspunkt i med grunnlag i mandatet, ikke er det samme som en målsetting om høyest mulig BNP. Men til tross for svakhetene gir tall for BNP viktig informasjon om utviklingen i verdiskapingen i et land over tid, og ved sammenligninger av verdiskaping i ulike land. Derfor har tall for BNP ofte en fremtredende plass i beskrivelse og analyse av økonomiske forhold.